

УДК 34.08

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2021.3.06>

Леонід Володимирович Могілевський,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
Харківський національний університет внутрішніх справ (проректор);*

 <https://orcid.org/0000-0002-6994-6086>,
e-mail: mogilewskiu@gmail.com;

Юлія Володимирівна Бершадська,

*Харківський національний університет внутрішніх справ (аспірант);
Кременчуцький льотний коледж
Харківського національного університету внутрішніх справ,
відділення юридичного забезпечення (завідувач);*

 <https://orcid.org/0000-0001-7699-1208>,
e-mail: yuliyaklk@gmail.com

**ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
АВІАЦІЙНОГО ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ АВІАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**

Наукове дослідження присвячено розгляду поняття та сутнісних характеристик авіаційного персоналу в системі авіаційної складової внутрішніх справ України. Актуальність статті зумовлюється світовими тенденціями, пов'язаними з тим, що авіація стає основним елементом у розвитку багатьох держав. Відповідно, звернення до проблем, що виникають у межах трудових відносин у сфері авіації, є однією зі значущих складових аналізу. У межах цієї статті розглянуто поняття, сутність та ознаки трудової діяльності авіаційного персоналу як у цивільній, так і в державній авіації.

Ключові слова: трудове право, авіаційний персонал, наземний авіаційний персонал, цивільна авіація, державна авіація, повітряне судно.

Оглядова стаття

Постановка проблеми

Використання повітряного простору в різних цілях стає дедалі важливішим, а іноді й пріоритетним напрямом ефективного запровадження важливих перетворень у політичній, економічній, правовій, освітній, військовій та соціальній сферах більшості країн світу, серед іншого й України. Найбільш ефективно й інтенсивно такий простір використовується за допомогою різних видів і типів літальних апаратів, що потребує формування ефективної та дієвої системи правового регулювання трудової діяльності авіаційного персоналу.

У цій статті на основі чинного законодавства, а також аналізу нормативних актів, що діють і діяли у різних видах авіації (як цивільної,

так і державної), розглянемо деякі концептуальні підстави й особливості правового регулювання праці, визначення терміна «авіаційний персонал», його складових і ключових ознак складу авіаційного персоналу. Стаття є оглядово-теоретичною, головним її завданням є розгляд та аналіз основних понять і концептів, пов'язаних з функціонуванням авіаційного персоналу в системі авіаційної складової внутрішніх справ України.

Стан дослідження проблеми

Трудова діяльність авіаційного персоналу та її особливості в системі внутрішніх справ України регулюються значною кількістю нормативно-правових актів, ухвалених законодавцем¹, міжнародними організаціями, такими як ІКАО², міністерствами та відомствами України. Що стосується розроблення цієї тематики в науковому та дослідницькому аспектах, то зазначимо, що ступінь розробленості питання українськими дослідниками є незначним, що також актуалізує звернення до розгляду зазначеного аспекту та зумовляє наукову новизну дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є оглядовий розбір поняття «авіаційний персонал» з подальшим визначенням його ознак та особливостей правового регулювання трудових відносин в авіаційній складовій внутрішніх справ України. *Завдання* пов'язано, по-перше, із систематичним аналізом чинного законодавства, яке регулює специфічну сферу суспільно-правових відносин, що виникають в авіаційній сфері; по-друге, з нагальною потребою уточнення визначення «авіаційний персонал» та суміжних понять.

Наукова новизна дослідження

У статті розглянуто поняття «авіаційний персонал» як системне утворення, яке потребує комплексного огляду й аналізу, та визначено істотні характеристики авіаційного персоналу. Крім того, в межах роботи зосереджено увагу на онтологічній проблемі, яка виникає

¹ Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації : Закон України від 21.03.2017 № 1965-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19> (дата звернення: 11.09.2021); Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 11.09.2021).

² Додаток 1 до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. «Видача свідоцтв авіаційному персоналу» // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_655 (дата звернення: 11.09.2021).

внаслідок того, що питання врегулювання суспільно-правових відносин у сфері трудової діяльності авіаційного персоналу поступово актуалізується в українських реаліях, але разом з тим спостерігається недостатня дослідницька цікавість до цієї тематики. Тому у статті зроблено спробу систематизованого огляду поняття «авіаційний персонал» з метою подальшої аналітичної роботи та поглибленого вивчення наявних проблем, що можуть виникати в системі авіаційної складової внутрішніх справ України.

Виклад основного матеріалу

Термін «авіаційний персонал» чинним законодавством України було запроваджено в кінці ХХ століття. Авіаційним персоналом названо особовий склад цивільної авіації, безпосередньо спрямований на діяльність з використання повітряних суден цивільної авіації, який відповідно до займаної за штатом посади був зобов'язаний мати спеціальну авіаційну підготовку, чітко усвідомлювати і впроваджувати у практичній діяльності вимоги інструкцій, що регламентують експлуатацію авіаційної техніки та використання спеціальних засобів наземного забезпечення польотів, а також інших нормативно-правових актів, які регулюють льотну роботу за напрямками фахової діяльності [1].

Із метою поглибленого з'ясування поняттєвого змісту терміна «авіаційний персонал» у цілому доцільно розглядати його зміст фрагментарно, тобто розкрити сутність кожної складової словосполучення окремо. Розпочнемо з розгляду поняттєвого визначення та з'ясування змістового значення терміна «авіаційний», що є похідним від слова «авіація», яке прийшло до нас із французької мови – «*aviation*». До французької, своєю чергою, воно було запозичене з латинської мови, на якій «*avis*» за прямим перекладом означає *птаха*.

Науково-теоретична та довідкова-енциклопедична література містить неоднозначне визначення терміна «авіація». Так, у Повітряному довіднику зазначено, що авіація – це літання повітрям на апаратах, важчих за повітря (повітряних суднах) [2, с. 282], а Словник іншомовних слів визначає авіацію, *по-перше*, як теорію та практику пересування в навколосемному повітряному просторі на літальних апаратах, важчих за повітря; *по-друге*, як цивільний і військовий повітряний флот [3, с. 16–17]. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає авіацію як теорію та практику пересування в повітрі на літальних апаратах, важчих за повітря; сукупність літальних апаратів; повітряний флот [4, с. 3].

Думка провідних авіаційних науковців М. Ковтюха, Ф. Скрипника та О. Рєви загалом збігається з першою частиною тлумачення терміна «авіація» за Великим тлумачним словником. Вони стверджують, що авіація – це теорія та практика пересування в навколосемному

повітряному просторі на літальних апаратах, важчих за повітря [5, с. 4]. Своєю чергою, не менш всесвітньо відомі видатні діячі авіаційної науки В. Марчук та В. Хоменко зазначають, що поняття «авіація» використовується щонайменше у двох значеннях: як засіб пересування повітрям на апаратах, важчих за повітря, та як організація (служба), що використовує для польотів апарати, важчі за повітря [6, с. 5].

Разом із цим у ст. 2 Повітряного кодексу України від 4 травня 1993 р. № 3167-ХІІ установлювалось, що авіація як галузь – це всі види підприємств, організацій та установ, діяльність яких спрямовано на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден¹.

На підставі аналізу цих визначень можна зробити висновок, що термін «авіація» використовується як у широкому, так і у вузькому розумінні:

а) в широкому розумінні цим терміном позначають теорію і практику пересування в повітрі на літальних апаратах, важчих за повітря, та сукупність літальних апаратів, повітряний флот, тобто сферу діяльності людей, пов'язану з пересуванням на штучно створених літальних апаратах (цивільна, військова, поштова, санітарна, сільськогосподарська, спортивна авіація тощо);

б) у вузькому розумінні цим терміном позначають галузь, до якої віднесено всі види підприємств, установ та організацій, діяльність яких спрямовано на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден.

Термін «персонал» прийшов до нас із латинської мови, він походить від слова «persona», що прямо перекладається як «особа, особистий».

Словник іншомовних слів визначає персонал як особовий склад, колектив працівників певної установи, підприємства, як штат та як групу робітників установи, підприємства, що працюють в одному відділі, на одній ділянці роботи або виконують ті самі функції, мають той самий фах [3].

Згідно з Юридичною енциклопедією персонал – це сукупність працівників певної галузі або конкретної юридичної особи, які перебувають в організаційно-правовому зв'язку і забезпечують виконання відповідних функцій і завдань [7, с. 506].

Отже, під терміном «авіаційний персонал» розуміють особовий склад авіаційної установи, підприємства або частину цього складу як групу авіаційних спеціалістів, утворену за фаховими ознаками. Це означає, що до *авіаційного персоналу віднесено не весь особовий*

¹ Повітряний кодекс України : Закон України від 04.05.1993 № 3167-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3167-12> (дата звернення: 11.09.2021). Втратив чинність.

склад авіаційної установи чи підприємства, серед якого є або можуть бути й медичні працівники, і секретарі, і прибиральники тощо, а саме авіаційних спеціалістів. Інакше кажучи, осіб, сферу діяльності яких безпосередньо пов'язано з авіацією у широкому розумінні. Або, як визначено в Авіаційній енциклопедії, авіаційний персонал – це працівники цивільної авіації, діяльність яких безпосередньо пов'язана з її використанням [8, с. 414].

Термін «авіаційний персонал» своєрідно трактують провідні авіаційні науковці М. Ковтюх, Ф. Скрипник та О. Рева. Вони впевнено наполягають на тому, що авіаційний персонал – це спеціалісти авіаційних підприємств, установ, організацій і навчальних закладів, які мають відповідну професійну підготовку та допуск до забезпечення та виконання польотів [5, с. 4]. Хоча допуск до забезпечення та виконання польотів для авіаційного персоналу є суттєвим для визначення терміна «авіаційний персонал», але фактично поняття «допуск до авіаційної діяльності» є широко-родовим і охоплює поняття «допуск до забезпечення та виконання польотів», як ціле охоплює часткове.

Під час розгляду цього питання доцільно також урахувувати альтернативні думки деяких науковців авіаційної галузі, які пропонують відносити до авіаційного персоналу працівників цивільної авіації, діяльність яких безпосередньо спрямовано на здійснення цілей використання цивільної авіації [9, с. 72], не розкриваючи сутності цього терміна. Інші ж узагалі не використовують термін «авіаційний персонал», а вживають такі терміни, як «авіапрацівники», «авіаційні спеціалісти» або «працівники цивільної авіації» [10; 11].

Чинний Повітряний кодекс України дає таке визначення терміна «авіаційний персонал»: особи, які пройшли спеціальну фахову підготовку, мають відповідне свідоцтво і здійснюють льотну експлуатацію, технічне обслуговування повітряних суден, організацію повітряного руху, технічну експлуатацію наземних засобів зв'язку, навігації, спостереження¹. Крім того, Повітряний кодекс України регламентує склад і порядок підготовки та встановлює вимоги щодо сертифікації, допуску авіаційного персоналу до авіаційної діяльності, а також формат трудових відносин та соціального захисту.

Поглиблений аналіз змісту статей чинного Повітряного кодексу України показує, що терміном «авіаційний персонал» позначають осіб, які мають спеціальну підготовку за професійною ознакою, відповідне свідоцтво (сертифікат) і здійснюють льотну експлуатацію, випробування або технічне обслуговування повітряних суден, засобів

¹ Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 11.09.2021).

аеронавігаційного обслуговування, організацію повітряного руху та використання повітряного простору, забезпечення безпеки польотів та авіаційну безпеку, а також діяльність з регулювання, організації, забезпечення, обслуговування та виконання польотів, авіаційних перевезень та авіаційних робіт. Інакше кажучи, Повітряний кодекс України дає визначення авіаційного персоналу через перелік усіх основних напрямів авіаційної діяльності, якими займаються особи, які належать до цієї категорії.

Значачмо, що останнім часом серед принципів правотворчості великого значення набув принцип застосування правового досвіду, коли законодавець широко використовує світовий законодавчий досвід, усе найкраще з накопиченого та досягнутого світовою юридичною думкою [12, с. 303–305], що також підтверджується аналітичними здобутками останніх досліджень учених-юристів та аналізом сучасної нормативно-правової бази. Однак при цьому, на нашу думку, має відбуватись не формальне, суто технічне, перенесення наявної юридичної норми на українське підґрунтя, а мають домінувати очевидна юридична доцільність і логіка застосування в практичній діяльності. Водночас під час розроблення проектів законів слід урахувати і приписи Правил оформлення законів та основних вимог законодавчої техніки, якими встановлено, що текст законопроекту слід викладати стисло, державною діловою мовою, якщо це можливо, короткими фразами (реченнями)¹.

Зважаючи на викладене, стає очевидним, що визначення терміна «авіаційний персонал» у Повітряному кодексі України є важким для сприйняття і містить надмірну конкретизацію та деталізацію, тому, на наш погляд, більш раціонально формулювати термін «*авіаційний персонал*» як *визначений особовий склад авіаційної установи, підприємства або навчального закладу, що складається з авіаційних фахівців за професійною ознакою*.

Не менш важливим кроком характеристики ознак авіаційного персоналу є питання визначення його складових, тобто сукупності окремих частин, які утворюють разом єдине ціле цього персоналу [4, с. 1136]. Стандартами, вимогами та рекомендаціями з видання свідоцтв на авіаційну діяльність, які регламентуються Конвенцією про міжнародну цивільну авіацію² та наказами Державної авіаційної

¹ Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації) // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002451-06> (дата звернення: 11.09.2021).

² Конвенція про міжнародну цивільну авіацію : від 07.12.1944 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038 (дата звернення: 11.09.2021).

служби України¹, визначено перелік фахових посад з обов'язковим отриманням свідоцтва на професійну діяльність – це льотно-підйомний склад (пілоти різного рівня підготовки, штурмани-навігатори, бортінженери та інші спеціалісти, які можуть залучатись до складу екіпажу повітряного судна), а також особи, які здійснюють технічне обслуговування повітряних суден (технік, інженер, механік), диспетчер повітряного руху, співробітник із забезпечення польотів, оператор авіаційних засобів зв'язку тощо. Отже, простежується конкретний поділ складу авіаційного персоналу на дві основні групи, а саме склад льотних екіпажів та інший авіаційний персонал. Найсуттєвіше значення у такому разі має критерій виконання авіаційним персоналом своїх службових обов'язків у польоті або на землі.

Чинний Повітряний кодекс України визначає такі ключові ознаки складу авіаційного персоналу:

1) відповідність кваліфікаційним вимогам за професійною ознакою, станом здоров'я та наявністю належним чином оформленого свідоцтва згідно з авіаційними правилами України;

2) видання свідоцтва окремо на кожну спеціальність осіб авіаційного персоналу. У свідоцтво можуть вноситися відмітки про право на виконання деяких функцій, передбачених іншими спеціальностями;

3) наявність при собі свідоцтва під час здійснення професійної діяльності й провадження такої діяльності згідно з умовами та обмеженнями, передбаченими свідоцтвом;

4) наявність свідоцтва є необхідним для таких спеціальностей авіаційного персоналу: пілот повітряного судна, диспетчер управління повітряним рухом (диспетчер служби руху), персонал з технічного обслуговування повітряних суден, члени випробувального екіпажу, член екіпажу пасажирського салону (бортпровідник), диспетчер із забезпечення польотів;

5) для інших осіб авіаційного персоналу, які виконують певні функції у складі екіпажу повітряного судна або інші обов'язки з авіаційної

¹ Про затвердження Авіаційних правил України «Технічні вимоги та адміністративні процедури для льотних екіпажів цивільної авіації»: Наказ Держ. авіац. служби України від 20.07.2017 № 565 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-17> (дата звернення: 11.09.2021); Про затвердження Правил сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні: Наказ Держ. служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 17.08.2005 № 601 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0981-05> (дата звернення: 11.09.2021).

діяльності, уповноважений орган з питань цивільної авіації може встановити вимогу про необхідність наявності свідоцтв¹.

Оскільки до першої групи належать особи, які виконують свої основні обов'язки в повітрі, то основний її склад – це члени льотного екіпажу. Однак, крім льотного екіпажу, до цієї групи належать весь наявний на борту повітряного судна екіпаж, а саме особи інспекторського й інструкторського складу, до функціональних обов'язків яких належить здійснення контролю за діяльністю осіб льотного екіпажу повітряного судна в польоті. Також до цієї ж групи можуть належати й інші категорії осіб авіаційного персоналу, які виконують основні свої обов'язки в польоті, наприклад особи, які здійснюють керівництво льотно-випробувальними службами й беруть участь у дослідницьких польотах як члени екіпажу повітряного судна.

Що стосується другої групи осіб, то до неї належать особи авіаційного персоналу, які виконують основні свої функції на землі, а саме:

- спеціалісти, які здійснюють регулювання та обслуговування повітряного руху;
- спеціалісти, які здійснюють організацію і технічне обслуговування повітряних суден, а також усі види забезпечення польотів;
- спеціалісти, які здійснюють забезпечення авіаційної безпеки та безпеки авіації в цілому тощо.

Тобто всі вказані категорії фахівців – авіаційний персонал, який можна визначити як наземний авіаційний персонал або, якщо користуватися термінологією Міжнародної організації цивільної авіації, інший авіаційний персонал, хоча, на нашу думку, термін «наземний авіаційний персонал» точніше відображає критерій поділу авіаційного персоналу на значні дві групи.

Ураховуючи різноманітність авіаційної складової системи Міністерства внутрішніх справ України, необхідно розглянути термін «авіаційний персонал» під іншим ракурсом. До складових органів спільної діяльності системи Міністерства внутрішніх справ України належать підрозділи Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України та Національної гвардії України, що реалізують державну політику у відповідних сферах.

Проаналізуємо статус авіаційного персоналу авіаційних підрозділів органів системи МВС, включно із Кременчуцьким льотним коледжем Харківського національного університету внутрішніх справ, у форматі базових визначень, наведених у Повітряному кодексі України:

¹ Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 11.09.2021).

– *аеродром державної авіації* – аеродром, призначений для використання державними повітряними суднами;

– *аеродром спільного використання* – аеродром, що використовується для польотів повітряних суден цивільної та державної авіації;

– *аеродром цивільної авіації* – аеродром, призначений для використання повітряними суднами цивільної авіації;

– *аеронавігаційне обслуговування* – обслуговування, яке здійснюється провайдерами аеронавігаційного обслуговування на всіх етапах польоту повітряних суден, що охоплює організацію повітряного руху, зв'язок, навігацію, спостереження (радіотехнічне забезпечення), пошук і рятування, метеорологічне обслуговування та надання аеронавігаційної інформації;

– *державна авіація* – авіація, що використовує повітряні судна з метою виконання функцій із забезпечення національної безпеки й оборони держави та захисту населення, які покладаються на Збройні сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи Національної поліції, спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади з питань цивільного захисту, органи охорони державного кордону України, органи доходів і зборів;

– *державне повітряне судно* – повітряне судно, що застосовується у військовій, прикордонній службі, службі цивільного захисту або в органах Національної поліції та органах доходів і зборів;

– *експериментальне повітряне судно* – прототип повітряного судна, модифіковане або нове повітряне судно, на якому проводяться випробування або дослідно-конструкторські, експериментальні та науково-дослідні роботи;

– *об'єднана цивільно-військова система організації повітряного руху* – організаційне та функціональне об'єднання, повноваження та діяльність якого пов'язано з організацією використання повітряного простору, організацією повітряного руху та його обслуговуванням у повітряному просторі України та повітряному просторі над відкритим морем, де відповідальність за обслуговування повітряного руху міжнародними договорами покладено на Україну;

– *цивільна авіація* – авіація, яка використовується для задоволення потреб економіки та громадян у повітряних перевезеннях і авіаційних роботах, а також для виконання польотів у приватних цілях;

– *цивільне повітряне судно* – повітряне судно, що не належить до державних повітряних суден¹.

Стає очевидним що термін «аеродром» розповсюджується на державні, цивільні та спільного використання аеродроми, термін «авіація» – на державну і цивільну, термін «повітряне судно» – на державне,

¹ Там само.

цивільне та експериментальне судно, а терміни «аеронавігаційне обслуговування» і «об'єднана цивільно-військова система організації повітряного руху» взагалі мають універсальний характер і спільне використання. Проводячи адекватну аналогію, доцільно впевнено пропонувати розширити діапазон поняттєвого змісту терміна «авіаційний персонал» за напрямками фахового функціонування в державних або в цивільних, або в експериментальних чи дослідно-конструкторських структурах працевлаштування.

Висновки

Зважаючи на викладене, можна зробити *висновок*, що залежно від різних критеріїв *склад авіаційного персоналу* визначається по-різному. Так, за критерієм віднесення авіаційного персоналу до того чи іншого виду авіації він може бути поділений на *три групи*: до першої групи належать особи авіаційного персоналу, які виконують свої основні обов'язки в авіаційних підрозділах структур державного підпорядкування, тобто *авіаційний персонал державної авіації*; до другої групи належать особи авіаційного персоналу, які виконують свої основні обов'язки в авіаційних підприємствах цивільних структур, в авіаційних навчальних закладах, у приватних фірмах тощо, тобто *авіаційний персонал цивільної авіації*; до третьої групи належать особи авіаційного персоналу, які виконують свої основні обов'язки в авіаційних структурах підприємств, на яких проводяться випробування або дослідно-конструкторські, експериментальні та науково-дослідні роботи, тобто *авіаційний персонал експериментальної авіації*.

Разом із цим залежно від виконання авіаційним персоналом своїх службових обов'язків у польоті чи на землі цей персонал можна поділити ще на дві підгрупи: до першої підгрупи належать особи авіаційного персоналу, які виконують свої основні обов'язки в польоті, – *льотно-підйомний авіаційний персонал*, а до другої – особи авіаційного персоналу, які виконують свої основні обов'язки на землі, – *наземний авіаційний персонал*.

Роль авіації поступово зростає, з огляду на це вважаємо своєчасним і доцільним унесення певних коректив і доповнень до чинних державних і галузевих нормативних актів, які регламентують функціонування авіаційних структур на землі та в повітрі, зокрема йдеться про оновлення та конкретизацію трактування поняття авіаційного персоналу.

Нині чинний Повітряний кодекс України, ухвалений Верховною Радою України 19 травня 2011 р., який набув чинності 17 вересня 2011 р., на відміну від попереднього Повітряного кодексу України 1993 р., не дає нормативного визначення поняття авіації. У його преамбулі зазначається, що Повітряний кодекс установлює правові засади діяльності галузі авіації. Застосовується термін «використання

повітряного простору», під яким розуміють провадження діяльності, пов'язаної з використанням повітряних суден, з переміщенням (перебуванням) матеріальних об'єктів у повітряному просторі України, а також підривними роботами, пусками ракет, усіма видами стрільб, зокрема з метою впливу на гідрометеорологічні апарати в атмосфері, що становлять загрозу безпеці польотів повітряних суден та інших літальних апаратів (п. 1 ст. 1 ПК України)¹. На цьому тлі актуалізується проблема визначення поняття «авіаційний персонал», власне на це і звертаємо увагу в межах нашої статті, оскільки, з одного боку, виникає соціальний і правовий запит з огляду на те, що розвиток авіації сьогодні є одним з важливих аспектів стратегій розвитку багатьох країн; а з іншого боку, залишаються певні законодавчі прогалини, зумовлені не лише недоліками законодавства, але і певними глобалізаційними тенденціями. Отже, виникає онтологічна проблема, вирішення якої має починатися зі звернення до концептуального рівня. Тож, у межах цієї статті здійснювалася спроба систематизованого огляду поняття авіаційного персоналу з метою подальшої аналітичної роботи та поглибленого вивчення наявних проблем, що можуть виникати в системі авіаційної складової внутрішніх справ України.

Список бібліографічних посилань: 1. Алексеев С. С. Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования. М. : Статут, 1999. 710 с. 2. Воздушный справочник. М. : Авиоиздательство, 1925. Т. 1. 213 с. 3. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів. Київ : Наук. думка, 2000. 680 с. 4. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с. 5. Ковтюх Н. Г., Скрипник Ф. И., Рева А. Н. Организация лётной работы в вопросах и ответах. Киев : Междунар. ун-т гражд. авиации, 1998. 211 с. 6. Марчук В. М., Хоменко В. Н. Особенности правового регулирования деятельности гражданской авиации в новых условиях хозяйствования. Киев : КНИГА, 1989. 316 с. 7. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1999. Т. 4. 720 с. 8. Свищев Г. П. Авиация. Энциклопедия. М. : Большая российская энциклопедия, 1994. 741 с. 9. Остроумов Н. Н. Советское воздушное право. М. : Воздушный транспорт, 1990. 228 с. 10. Хоменко В. Н. Материальная ответственность авиаработников за ущерб, причиненный авиапредприятию. Киев : КНИГА, 1988. 286 с. 11. Лебедева М. Ю. Основы правового регулирования труда работников гражданской авиации. М. : Воздушный транспорт, 1990. 169 с. 12. Корельский В. М. Теория государства и права. М. : Инфра-М, 2002. 616 с.

Надійшла до редколегії 14.09.2021

¹ Там само.

Mohilevskyi L. V., Bershadska Yu. V. Concept, Essence and Characteristics of Aviation Personnel in the System of the Aviation Component of the Internal Affairs of Ukraine

The scientific research is focused on studying the concept and essential characteristics of aviation personnel in the system of aviation component of Internal Affairs of Ukraine. The relevance of the article is due to global trends, which are associated with the fact that aviation is becoming a key element in the development of many countries. The use of airspace for various purposes is becoming an increasingly important and sometimes a priority direction in the political, military and social strategy of most countries, including Ukraine. Legal issues of interaction between the Ukrainian system of internal affairs and the aviation system are important for Ukraine in addition to specific domestic economic, technical and legal problems in this area. A legal issue in regard to the organization of the movement of aircraft is a systemically interconnected group of special legal principles of air law. A special place in the system is occupied by the regulation of labor relations of aviation personnel. Accordingly, addressing the problems that arise in the framework of labor relations in the field of aviation is one of the important components of the analysis of aviation as a component of the internal affairs system. The concept of aviation personnel in both civil and state aviation has been studied in the framework of this article. The purpose of theoretical research is a systematic review and clarification of the concept of "aviation personnel for further analytical work and in-depth study of existing problems that may arise in the system of aviation component of Internal Affairs of Ukraine. Certain concepts were generalized; key differences between aviation and aviation ground personnel were identified; and basic conceptual imperfections were identified through the synthesis and analysis.

Key words: labor law, aviation staff, ground aviation staff, civil aviation, state aviation, aircraft.

